

FREDRIK SJÖBERG

MAMMA ÄR
GALEN
OCH PAPPA
ÄR FULL

EN ESSÄ OM SLUMPEN

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

KANABRIEL 7
DICK ÄR HÄR 13
SYSTRARNA ADLER GÅR PÅ JAKT 23
FLICKORNA I KÄLLAREN 35
GERANIUM BOHEMICUM 43
UNG OCH LOVANDE I KÖPENHAMN 57
DRIVVED 69
TVESTJÄRTEN PÅ S:T HELENA 75
KATTRESAN OCH ANDRA FRIMÄRKEN 89
ERST KOMMT DAS FRESSEN 103
VAGABONDERNAS KONUNG 117
LYCKLIGA ÅR I MENTON 131
I DEN SÖMNIGA STADEN VERONA 143
ENSAM 153
STRYPARFIKUSARNA I BORDIGHERA 163
KARTONGEN PÅ KATTVINDEN 177
AROSENIUSGALAXEN 189
POJKEN UNDER SÄNGEN 201
KONSTEN ATT MISSLYCKAS 213
SINAI BERG 227

*Egentligen lever konstnärerna vid sidan av,
i utkanten av livet och mänskligheten,
och därför är de antingen mycket stora
eller mycket små.*

BLAISE CENDRARS

KANABRIEL

I min barndom fanns en man som hette Adolf. Han är den ende Adolf jag någonsin har varit bekant med, eller ens träffat. Namnet var ju omodernt. Vad han hette i efternamn vet jag inte; han kallades alltid vid förnamn och det som var speciellt med honom var att han ägde en vit Volvo 142, men det var bara det ena.

Det andra var att han i augusti månads ljummaste vindstilla nätter fiskade ål, med ljuster, i Grantorpsvikens grunda vatten, där nedanför handelsträdgården; växthusen och gärdet med nässlor där man byggde villor sedan.

Sådant fiske var strängt förbjudet redan då, men det angick nu inte honom så han surrade varje sommar i augusti en karbidlykta med starkt vitt sken i aktern på sin flatbottnade eka och stod sedan där, blickstill, och stirrade ner i vattnet med händerna hårt knutna runt ljustrets långa skaft. En gång satt

jag i mörkret på bryggan och betraktade lyktan därute på viken, och båten och ljustret och Adolf, som ingenting fick, fastän jag satt flera timmar i doften av tjära och dy, ensam, osynlig.

På den tiden längtade jag ingenstans.

Först långt senare började jag söka sinnebilderna av detta mättade, mystiska ålamörker i romantiskt landskapsmåleri från mitten av 1800-talet, när sådana genremotiv ur allmogens liv nådde sin högsta popularitet. Natligt fiske med bloss. Alfred Wahlberg, Marcus Larson, Kilian Zoll. Tro mig, målarna var många. Varje år hittar jag minst ett halvdussin tavlor, alla med samma fullmåne, samma eld. Ingen duger.

Och någon Adolf lär jag väl aldrig mer träffa. Namnet är ju fortfarande olyckligt. Sällskapsdjur kan heta så, mest katter tror jag, vilket påminner mig om vår egen katt som under hela min uppväxt mellan havet och skogen talades om som försvunnen, att han rymt samma dag som jag föddes. Han hette Kanabriel. Och så kom det sig att jag redan som liten blev känslig för just namn. Andra barn hette Peter och Gunilla, eller något liknande, och det klädde dem väl som jag minns det, men alltid fanns någon som hette, liksom på riktigt, sig själv.

Jag vill gärna tro att det var därför som jag till sist fastnade för den lika tunna som sällsynta boken *Om namnets invärkan på personligheten* av målaren och poeten Torsten Wasastjerna, tryckt i Helsingfors 1899. En bagatell bara, lättsamt fånig, men jag fann den av en slump och gillar den därför, som av lojalitet, oklart med vem eller vad. Slumpen själv kanske, som ofta nog har tjänat mig väl, om än inte alltid.

Det fina med den där boken är att jag inte helt förstår om författaren menar allvar när han skriver att namnet är halva uppfostran. Driver han med mig?

Wasastjerna är en adlig ätt från Gustav IV Adolfs tid, och ädlingar blir ibland lite inkrökta av social isolering och därför snäva i sin syn på världen, men Torsten var när allt kommer omkring en riktigt bra målare, som i ungdomen studerade på Akademien i Düsseldorf och senare kom till Paris. Inlåst var han inte.

Kanske kunde han bara inte se eller orka vaska fram vad som var sant i all behagsjuk underhållning.

Så jag släppte honom och återvände till det virrvarr av böcker som är mitt bibliotek och återfann där den ännu tunnare skriften *Ål och turbiner*, utgiven av Svenska Vattenkraftföreningen det trista året 1941.

En ung docent som senare skulle bli professor hade åtagit sig att undersöka hur många ålar som överlevde passagen av Untraverket i Dalälven.

Ålen vandrar i slutet av sitt långa liv till Sargassohavet för att leka, men eftersom ålar gärna lever på oväntade ställen långt inåt land finns många hinder på vägen, inte minst kraftstationernas fördämningar.

Undersökningen var enkel. Man fångade så många ålar man kunde och skickade in hela bandet i en turbin med effekten tiotusen hästkrafter och studerade sedan vad som kom ut på andra sidan. Förvånansvärt många överlevde. Yra i bollen var de säkert, men vid liv. Sverige var ett civiliserat land. Och bättre skulle det bli.

Fast allt gick om intet ändå, av skäl som ingen riktigt vet. Att någon ännu fiskar ål i Grantorpsviken är inte troligt. Vattnet är fortfarande blankt och grunt och sommarnätterna svarta, men mer är det inte. Sedan den gången jag lärde mig uttala ordet karbidlykta har till och med mörkret fått nya namn. Ål finns knappt längre.

Författarens båda bröder blev förresten också professorer; lärda män som skrev många böcker och gjorde sig namn som ska talas om länge än. Beröm-

melse. Ära. Fast det där betyder ju ingenting längre. Inget är för evigt. Jag måste gå nu. Det där om att jag som barn inte längtade någonstans var lögn. Men sant är att katten försvann, och hette Kanabriel.